

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 22.

Lýsingaprisur fyri petitregul: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 29. mei 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovum. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

DET STORE NORDISKE
TELEGRAF-SELSKAB,
hitt heimsgitna kapitalistfelag-
ið, hevur eisini spent sínar
træðir til Føroyar, ikki so
mikið av kærleika til hetta land,
sum tað er fyri eisini at kunna
verða her og fáa so nógv burt-
ur úr sínum peningi sum fáast
kann. At tað galt um at skunda
sær tað árið sum teir komu til
Føroyar við sínum kaðali, var
einki at ivast í, tí Føroyingar
vóru longu tá í ferð við at fáa
telefonina í brúk her á landi.
Tað kundi jú hugsast at Fø-
royingar eisini høvdu hug, at
fáa sær telegraf samband við út-
heimin — so hevði gloppið fyri
tí »stóra nordiskas«, tað vildi tá
einki føroyskt vatn renna at
tí stóru nordisku peningakvorn-
ini, og selskapið vildi ongan
vinning haft av at átt telegraf-
stöð í Føroyum.

Stóra nordiska hevur tí eisini
í teim seinru árum, látið hin
tráðleysi kom í brúk, eisini
komið sær til einarelt at gera
nýtslu burtur úr hesum, so at
teir kundu vera vissir í at ikki
eitt einasta føroyskt oyra fór
teimum av hondum, teir kundu
tí í náðum sita og draga, látið
Føroyingar vildu hava tíðindir
send millum Suðuroyanna og
telegrafstöðina í Havn. Tað var
á henda hátt eingin vegur utt-
anum: hin føroyski peningurin
skuldi og mátti koma til hetta
stóra kapitalistfelagið. At tað
hava verið havd frammi kær-
mál, um at »Radio« in í Havn
ikki altið hoyrði, látið hon var
kallað, vilja øll minnst av tí,
at skrivað var í blóðnum um
»Den døde Radio«. Men skiligt
var at »hin deyva« ikki var
nakað uppspinn, tí hava bæði
telegrafstjórn og hitt kapitalist-
iska felagið verið líka deyv til
dags um hetta mál, sum »Radio« in
á sinni.

At hin tráðleysi hevur verið
deyva, hava vit frætt. Men
har er í selskipinum eitt annað
gáaloynti til stóðar, sum vert
er at álala, og tað er, at tele-
gram verður sent úr Føroyum
til Keymannahavnar ein dag,
og næstan ein mánað aftaná at
telegrammið er sent, skrivur
telegram-móttakarinn til Føroyar
og spyr um telegrammið kann
hugsast at vera úr Føroyum!
Tað er tí, at móttakarinn hevur
fingið eitt telegram frá New-
castle on Tyne hin 17. apríl,
og var hann visur í at her var
okkurt skeivt. So hevur tað
verið granskað og granskað og

hin 5. Maj fæst henda logna
frágreiðing frá telegrafvesinum:
At telegrammet eventu-
elt kunde være afsendt
fra Færøerne.

Sum soleiðis fer fram, kann
eingin vera hvat henda kann.
Føroyum viðvíkjandi, even-
tuelt Føroyar, ja, tað kann
áðrenn nakar grunar tað, bliva
til okkurt annað »eventuelt«.
Tí má Føroya logting taka mál-
ið upp um tráðleys samband
við útheimin, soleiðis at tað
verður Logtingið sum ræður
hesum og stjórnar tí, og enn
mera tá vit nú skulu hava loft-

samband við lær oynnar sum
ikki hava telefon, og er tað tí
skilaleyst, at lata hetta stóra
kapitalistfelagið hava nakað orð
uppi í at siga, hesum máli við-
víkjandi. Logtingið hevur drivið
telefonin í Føroyum og má
eisini hava loftsambandið í hond-
um, bæði innanoyggja og við
meginheimin. Lat so heldur
hitt stóra nordiska flyta sína
stöð, her í Havn, til Newcastle
on Tyne.

Eins og telefonverkið er Fø-
roya Logtings, skal hin tráðleysi
eisini verða tað, tað skal vera
Føroyalands ógn.

Hvat ætlar „Føroyatíðindi“ at fremja við grein sínari: „Soltørring og Kunstørring“?

Tá ritstjóri »Føroyatíðindi« í
nr. 20 við hástemtari og harm-
darrandi rodd tekur til máls
fmóti, at vit vegna Føroya
fiskimanna finnast at trongrúni
og oðrum illum viðurskiftum á
3—4 og 5 klassa skipum, er
ikki illt at setla hvorja leið hann
stevnir, tí tað var altið síður
hjá teimum, ið verja einstaks-
mans reði yvir framleiðslu-
midlunum, við klingandi orð-
um sum heiður, konung og
fosturland at eggja arbeiðara-
flokkin til at gera alt, um so
skal vera ganga lukt inn í
deyðan fyri profittjagarin og
stórkapitalistin. Tíflak falskar
tónar kenna javnaðarmenn um
heimin sera væl av illum roynd-
um, og teir skreyta neyvan
mikið uttanfyri tey fjarskotnu
mannfelog, har arbeiðarafjöld-
in ikki hevur fatað javnaðar-
stevnuna. Í Føroyum eru vit
neyvan komnir so langt enn,
og tað er tí royndina vert hjá
»Føroyatíðindi« at royna tey
klingandi orðini einaferð,
og vita um ikki fiskimaðurin
fæst til at dansa eftir teirra
ljóði. Hetta er sum sagt alt sera
væl skiljandi, tá tað kemur frá
einum horni, haðani arbeiðarin
aldrí hevur verið skoðaður sum
annað enn eitt intelligent træl-
dyr.

Men undir hesum sýnishorni
kunnu vit ikki fáa hosi og
samanhang í tí, sum ritstjóri
»Føroyatíðindi« í nr. 19 skrivur
um »Fiskaturkingina«.
Spurningurin: »Soltørring og
Kunstørring« kann tá ikki
vera stillaður bert fyri at rekka
upp teir leiðslu sannailekar
um inniturkaðan og útiturkaðan
fisk, sum greinin byrjar við.
Hann kann væl heldur ikki
vera stillaður fyri at dríva
Føroyafólk aftur á tað stöðið,
at allur okkara fiskautflutningur
skal kúgast saman til tað sind-
rið av eina sálurkaðum

fiski, sum okkara veðurlag
loyvir at fáa av skafti. Tað
kann vera, at hetta sindrið
verður »standard vara«, men
mongdin verður neyvan stórri
enn, at hon kann geva dagligt
breyð (eftir Luthers forkláring)
til nokur fá útvald.

Tað er væl eisini yrkisleys
strev at leita eftir meining
og høpi í ella endamáli fyri
hesari, mildast talað, undarlígu
blaðgrein. Latum okkum royna
at vera beinasamar og siga, at
hon man vera skrivað í hug-
sunarloysi fyri at fylla upp í
27 cm. langan blaðspall; men
tá hevði tað tó verið eydnusamari
at hugsunarloysið var falið
í yvir eitthvørt annað og litisvert
evni. So var tá eingin skaði
hendur. So sum hetta er
komið í lag, kann lætt henda
stórri skaði enn blaðstjóri »Fø-
royatíðindi« hevur gáð.

Tað er øllum kunnugt bæði
úti og heima, at okkara söl-
skinsdagar eru fáir, ca. 25 um
árið, tá ikki dregur ský fyri
sóli, ella ca. 900 sölksinstímar
um árið, tá hvør glotti er tikin
við. Ímeðan hava vit frá ca.
1500 til ca. 3000 mm. avfall um
árið. — Eitt veðurlag sum tí-
verri er illa skikkað til at turka
fisk úti í.

Vit kunnu soleiðis ómøguligt
kappast við grannalondini í
útturking av klippfiski. At vit
hesi seinastu árin hava staðið
okkum ótrúliga væl í kappi,
kemur av, at her á landi eru
nakrir sera umhugsni, dugandi
og ágrýtnir menn, sum altið
hugsu um at hava ráð móti
óróðum.

At turka klippfisk inni er
gamalt nú, og at teir gomlu
mótarnir við ovturking ikki
geva góðan fisk; vita vit av;
men teir eru nú eisini burtur-
lagdir av øllum skilamonnum
og gera tí ongan skaða. Í staðin
hava vit fingið stór, góð og

tiðsvarandi turkihús bæði
fyri norðan og sunnan.

Í hesi hús er settur nógur
peningur av monnum, ið eru
til reiðar at víga annað enn orð,
tá tað ræður um at fremja
vinnuvegir landsins. Hesi turk-
ingarhús hava roynst sera góð.
— Nakað sum hjálpur inni-
turkingini her so sera væl er
okkara friska og reina luft —
og tá menn nú eru komnir
eftir tí, og fara at seta turki-
husini hægri uppi, har fríðari
er fyri, vil tað ivaleyst vísa seg,
at tað fer at ganga enn betur.
Í samarbeiði við sálurking,
er inniturkingin í Føroyum ikki
bert neyðturvulig, men eina
ein livstreyt fyri okkara
framtid sum klippfiskaframleið-
andi fólk. Fiskahandilin er og
verður framvegis okkara hovuðs-
handil og hansara trivni er fólk-
sins trivni og landsins sjálv-
bjargni.

Tað er nu ein royndur lutur,
at tað er so lítil munur á eina
sálurkaðum fiski og fiski, sum
hevur fingið nakra daga eftir-
turking í góðum húsi, at sjálvt
hin mest finsmakkandi spaniol-
ari hevur illt við at gera nakran
mun. Eisini hevur tað nú alt
meira og meira eydnast at fáa
sama prís fyri fiskin, antin
hann hevur fingið nakra daga
inniturking ella ikki, og við
lagaligum atburði hevði tað íva-
leyst eydnast at sletta mun heilt
út, og hvat tað vildi haft at
týða fyri landið er ikki neyðugt
at nevna. — Umfram at okkara
fiskaútflutningur kundi fleir-
faldast, vildi ein umfatandi
inniturking skaffa arbeiði til
mangar hendur, ið nú eru yrk-
isleysar. Stutt og greitt. Land-
sins vælferð stendur og fellur
við inniturkingini av klippfiski.
Tað er tí so harmuligt, at eitt
blá sum »Føroyatíðindi«, antin
tað nú er av gáaloynti ella av
illvilja, roynir at leggja steinar
á vegin ella roynir at kava úti
fyri inniturking av klippfiski.

Er tað ikki uppá tíðina, at
teir menn, sum hava hitt pen-
ingaliga ansvarid fyri »Føroya-
tíðindi«, ænsa eftir, hvat í blaðið
kemur, áður enn tað verður
ovseint, tí tað mugu vit vita, at
teir eru nógvir uttanfyri landið,
sum fegnir eru við at halda
uppi ein prísmun millum inni-
turkaðan og útiturkaðan fisk
frá Føroyum, og tá okkara
blóð sjálvi birta uppundir tilfikt
skaðaverk, hava teir lættari
spæl.

F. S.

POUL GELEFF DØD

Telegrafan har bragt Mød-
delelse om at Poul Geleff
er afgaaet ved Døden paa Capri.

Poul Geleff blev godt 86
Aar. Han var født den 6. Jan-
uar 1842. Med ham gaar den
sidste af det danske Socialdemo-
kratis tre Grundlæggere bort.
Harald Briks døde allerede
1881, Louis Pio 1894.

Geleff blev den danske Ar-
bejderbevægelses første Provins-
og Landagitor. Han var Søn-
derjyde af Fødsel, havde taget
Skolelærereksamen i Krigsaaret
1864 og blev efter nogle Aars Læ-
rervirksomhed Journalist, Red-
aktør og Bladudgiver, nemlig af
»Hjemdale« i Ribe, senere i
København. I Ribe blev han
tilfaldt for at have fornærmet —
den sprojsiske Konge! Han var
Demokrat og Republikaner, og
da han traf Pio, blev han hurtig
vundet for Socialismen. De to
supplerede hinanden godt.
Geleff var bred og djærv i sit
Væsen, med et drøjt, lidt sve-
dent Lune. Ved sin nøgterne
Sindighed, der ikke saa let
forløb sig og ikke var til at
rende imod, udfyldte han paa
sin vis fortærefeligt, hvad Pio i
sin lidenskabelige Iver stundom
kunde savne af overleggende
Ro og kolig Beregning.

Første Gang Geleff optraadte
offentligt som Socialdemokrat
var ved »Foniks«-Mødet den 4.
Oktober 1871 — i Anledning af
en Strejke hos Burmeister &
Wain. Han valgtes her til Dirig-
ent — medens Pio, der skulde
have talt, ikke kunde komme
ind i Salen for Trængsel. Det
var det første danske Strejke-
møde, og Mødet forløb godt
nok under Geleffs Ledelse, og
under uhyre Begejstring. Strej-
ken forløb ikke saa godt. Den
tabtes, idet Staten med hele sin
Magt stillede sig paa Firmaets
Side.

I Efteraaret samme Aar fore-
tog Geleff en Agitationsrejse i
Jylland og Fyn. Tilstrømningen
til hans Møder var overorden-
lig, men Modstanderne mødte
mandsterkt frem og forsøgte at
overdøve Taleren, der dog ved
sin firskaarne Veltalenhed i
Reglen skaffede sig Ørenlyd.
Efter Møderne talte han privat
med Arbejderne og fik oprettet
en Række Sektioner af »Inter-
nationales«.

Politiet havde iøvrigt vist ham
den Opmærksomhed at give
ham en Ledsager med paa Rej-
sen — en »Student Korneper-
sen« — der udgav sig for hans Menings-
fælle. Men Geleff kunde ikke
udstaa hans »stive, stikkende
Øjne« — dem, der er sørgere
for forhærdede Politimennesker,
gamle Tyveknaegte og Krybdyr.
Studenten var da heller ingen
anden end den københavnske
Opdagelsesbetjent Korn, senere
sørgelig bekendt fra den store
Sædelighedsaffære.

Natten til Søndagen den 5.
Maj 1872 — da det store Fæl-
ledmøde med Krav om Vold-